

בִּזְרָה

מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים

ב'תסס"ג מרכז המאומת האסרא'ילי לחقوق האנושן פי الاراضى المحتلة

B'TSELEM - The Israeli Information Center for
Human Rights in the Occupied Territories

דף מידע יוני 1993

הריגת ילדים
פלסטינים
והוראות
הפתיחה באש

רחוב עמק רפאים 43 (קומה שניה), ירושלים 93141,

טלפון 02/617271/4, פקסי 02/610756

شارع عيما: رفائيم 43 (الطابق الثاني), القدس 93141.

טלפון 02-617271/4.

43 Emek Refaim St. (Second Floor), Jerusalem

93141 Tel. 02/617271/4, Fax. 02/610756

בצלם

דף מידע ' 1993

הריגת ילדים פלסטינים והוראות הפתיחה באש

בצלם, מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים, הוקם בפברואר 1989 על-ידי גוף רחב של משפטנים, אנשי רוח, עיתונאים וחברי כנסת. **בצלם** שם לו למטרה לתעד ולהביא לידיעת קובעי המדיניות והציבור הרחב את הפרות זכויות האדם בשטחים. נתוני **בצלם** מבוססים על עבודת שטח ותחקירים עצמאיים וכן על מקורות ישראליים רשמיים, עיתונות ונתוני מקורות פלסטיניים, במיוחד ארגוני זכויות האדם PHRIC ואל-חאק.

תחקיר: באסם עיד, סוהא עראף, יובל גינבר
נתונים: שירלי ערן, גיסיקה בון, יעל שטיין
כתב: יובל גינבר
עריכה גראפית: דינה שר
עיצוב שער: דוד טרטקובר

ISSN 0792-4003

ביצוע הוראות אלה גורר איפוא, באופן שיגרתי, הפרה של ההוראות האוסרות על ירי לעבר ילדים.

בצלם התריע חזור והתרע על אופיין המסוכן של הוראות הפתיחה באש שלא לצורך הגנה עצמית. מעבר לכך, התריע **בצלם** על כך שאין הקפדה אפילו על ביצוע הוראות אלה כלשונן, על אווירה מתירנית של "אצבע קלה על ההדק", על היעדר חקירה ממצה והיעדר ענישה מרתיעה ומחנכת, עד כדי מתן לגיטימציה לירי לא מוצדק ולהפרת החוק. אולם הדוברים הרשמיים חוזרים וטוענים כי ההוראות הנוגעות לירי במצב שאין בו סכנת חיים מקווימות, ככלל, בקפדנות.

דו"ח זה סוקר איפוא, בנתונים ובדוגמאות, את מה שמתואר רשמית כמצב של ביצוע תקין, ככלל, של ההוראות.

בדו"ח יובאו ארבעה מקרים אופייניים שארעו בחצי השנה האחרונה, ובהם פעלו חיילים או שוטרים בהתאם להוראות הפתיחה באש, או בהתאם להבנתם את ההוראות, והרגו ילדים. **בכל המקרים לא היו חיילי החיילים בסכנה, גם על-פי הדוברים הרשמיים.** בדו"ח יתוארו הוראות הפתיחה באש, יובאו מספרי הילדים שנהרגו כתוצאה ממה שמתואר כביצוע התקין, ותנתח מדיניות ההודעות של דובר צה"ל. כמו כן יובאו המלצות מפורטות לשינוי כולל של מדיניות הירי בשטחים באופן שישים קץ, אחת ולתמיד, למדיניות הירי המתירנית הננקטת היום.

מאז תחילת האינתיפאדה נהרגו בשטחים 232 ילדים בני 16 ומטה, מידי כוחות הביטחון.

בחצי השנה שעברה (9.12.92-8.6.93) נהרגו בשטחים 38 ילדים פלסטינים מאש כוחות הביטחון. מספר זה הינו יותר מכפול ממספר הילדים ההרוגים בכל השנה הקודמת, ואין לו תקדים באף תקופה מקבילה מאז תחילת האינתיפאדה.

בין הרוגים אלה 18 ילדים מתחת לגיל 14 שנה.

הוראות הפתיחה באש של צה"ל בשטחים בנוגע לירי לעבר ילדים קובעות:

א. בסעיף המתייחס ל"פתיחה באש כחלק מנוהל מעצר חשוד":

יש להמנע מפתיחה באש לעבר ילדים מתחת לגיל 14.

ב. בסעיף המתייחס ל"פתיחה באש בעת סכנת חיים":

יש להמנע ככל האפשר מירי לעבר ילדים מתחת לגיל 14.

על-פי הודעות דובר צה"ל, באף אחד מ-18 מקרי ההרג הללו לא היו חייהם של אנשי כוחות הביטחון בסכנה.

בסך הכל נהרגו 32 ילדים בחצי השנה האחרונה במקרים בהם, על-פי הודעות הדוברים הרשמיים, לא היו חיילי החיילים בסכנה*. כלומר כתוצאה מביצוע הוראות המתירות ירי לעבר פלסטינים שלא לצורך הגנה עצמית, כגון "נוהל מעצר חשוד", "ירי לעבר מסית מרכזי" וכדומה.

* מתחקירי **בצלם** עולה לעתים קרובות תמונה שונה מזו של הודעות דובר צה"ל. עם זאת נסתמך פה על הודעות אלו בלבד, במטרה להראות את היקף ההרג שגורמות ההוראות, גם על-פי הודעות דובר צה"ל.

"נוהל מעצר חשוד"

שם: עלא א-דין מאגיד בני עודה

גיל: 14 שנה (נולד ב-28.10.78)

מקום מגורים: כפר טאמון בנפת ג'נין

נורה למוות בתאריך: 8.2.93

[האדם] היה במרחק של כ-40 מטר ממנו [מעלא] והיה לבוש במכנסי ג'ינס, סוודר וכובע ירוק על הראש. שמעתי כ-3-4 יריות. עלא נפל על הפנים מיד. האדם שירה רץ אל עלא והפך אותו עם הרגל על הגב. ראיתי דם יוצא מפיו של עלא. מכנסי האיש התמלאו בדם.

ירדתי מהפח עליו עמדתי ויצאתי מהבית. נכנסתי למכוניתי ונסעתי למקום בו שכב עלא כדי לקחת אותו לבית החולים. ליד עלא עמדו שלושה חיילים, שניים מהם היו לבושים מדים והשלישי היה לבוש בבגדים אזרחיים. אחד מלובשי המדים כיוון את נשקו לעברי והורה לי לעזוב מיד את המקום. נסעתי לביתו של עלא ולקחתי את אמו, אחיו ואחותו וחזרנו למקום בו שכב עלא. עצרתי את האוטו בפינה, ירדנו מהאוטו והתקדמנו לכיוון של עלא. החיילים עצרו אותנו ואמרו שכל מי שיוזו ממקומו ימות. המשכנו לעמוד במקום, ואז ראיתי אמבולנס צבאי מגיע למקום. החיילים הכניסו את עלא לאמבולנס והאמבולנס נסע. בין הזמן שעלא נפצע לבין הזמן שהגיע האמבולנס עברה יותר מחצי שעה.

הודעת דובר צה"ל, 8.2.93:

2 תושבים ערבים נהרגו היום סמוך לשעה 12:45 מירי חיילי כוח צה"ל בכפר טמון שבנפת ג'נין. המקרה ארע לאחר שהכח שהיה בפעילות יזומה בכפר, לכד את המבוקש מוחמד באני עודה, בן 27 תושב הכפר. בעת יציאת הכח מהכפר נתקל בקבוצה של תושבים ערבים המיידיים לעברו אבנים. חיילי הכח קראו למיידיים לעצור ומשלא נענו ירו החיילים לעברם. כתוצאה מן הירי נפגעו כאמור 2 תושבים ערבים ומאוחר יותר לאחר קבלת טיפול רפואי מתו מפציעיהם... צה"ל חוקר את נסיבות המקרה.

ב-8 בפברואר 1993 פשטו חיילים במדים ומסתערבים בבגדים אזרחיים על הכפר טאמון שבנפת ג'נין. עלא א-דין נמלט מפניהם, נורה בגבו ונהרג.

בעדות שגבה עובד **בצלם** באסם עיד ב-10.2.93 מסר קרוב משפחתו של עלא, מוחמד עקאב מוסטפא בני עודה, בן 18:

בסביבות השעה 12:00, עמדתי בשער של בית דודי, הנמצא בצד המערבי של הכביש הראשי של הכפר. שמעתי שיש חיילים בכפר ונכנסתי לתוך הבית. עמדתי על פח מאחורי הדלת והבטתי דרך החלון של הדלת. ראיתי את עלא א-דין רץ מכיוון הכביש הראשי לכיוון מערב. מהפינה הגיע אדם שנשען על שער הבית שלנו וכיוון את רובהו לעבר עלא. הוא

ההוראות

"נוהל מעצר חשוד", כפי שהוא מנוסח בהוראות הפתיחה באש הרשמיות של צה"ל כולל שלושה שלבים: קריאת אזהרה בערבית, ירי אזהרה באוויר וירי לעבר הרגליים. הנוהל מתיר לירות רק לעבר אדם המסרב לעצור בפקודת החיילים ואשר:

קיים לגביו יסוד סביר להניח כי ביצע, סייע לביצוע, או ניסה או היה בדרכו לבצע, פשע מסוכן.

על-מנת למנוע שימוש פזיז בנוהל זה, הוסיפו מנסחי ההוראות את ההדגשה הבאה:

שים לב! נדרש קיומו של חשד המבוסס על עובדות, נתונים או על מידע אמין. והכל בהתחשב בתנאי המקום והזמן.

אי די בחשד סתמי בתחושה או בניחוש. [ההדגשה במקור]

אין לפתוח באש נגד מי שחשוד בעבירה "פלילית רגילה" כגון:

סירוב להזדהות, גניבה, הברחה וכיו"ב.

בשום מקרה אין לפתוח באש לעבר אדם המסרב לדרישה לעצור ונמלט. אלא אם כן הוא "חשוד" בהתאם להגדרה שצויינה בסעיף 4 לעיל. [ההדגשה במקור]

סייג נוסף ב"נוהל מעצר חשוד" קובע כי:

השימוש בנשק יעשה בכל מקרה ב"בודדת" בזהירות מירבית, לעבר רגלי התוקף בלבד.

אין לבצע ירי מכוון לעבר פלג גופו העליון של החשוד.

נתונים

מבדיקת הודעות דובר צה"ל עולה כי במהלך האינתיפאדה נהרגו לפחות **141** פלסטינים מירות שבוצעו ב"נוהל מעצר חשוד", ושלא במצב של סכנת חיים. **52** מההרוגים הם ילדים, בהם **18** מתחת לגיל 14. כמעט כולם נורו בחלק העליון של גופם.

בחצי השנה האחרונה נהרגו **6** ילדים במקרים בהם הופעל, לפי הודעות דובר צה"ל, "נוהל מעצר חשוד". בין ההרוגים עבד א-רחמן סובחי, בן 10 שנים (מס' 24 ברשימה בעמ' 16).

מסקנה

מן הנתונים עולה כי לביצוע "נוהל מעצר חשוד" בידי כוחות הביטחון בשטחים תוצאות קטלניות במקרים רבים. השימוש התכוף בנוהל זה כלפי ילדים מעיד על כך שניתן פירוש רחב ביותר למושגים "פשע מסוכן" ו"חשד המבוסס על עובדות".

ירי "לעבר רגלי התוקף בלבד" משמעותו לעתים תכופות פגיעה קטלנית בחלק הגוף העליון.

"פתיחה באש כחלק מונוהל עצירת רכב חשוד"

שם: ספא (הודא) אסחאק סיאגי

גיל: 4 שנים (נולדה ב-16.1.89)

מקום מגורים: העיר חברון

נורתה ונפצעה בתאריך: 13.3.93

מתה מפציעה בתאריך: 14.3.93

יבולע לנער אם תתגלה זהותו.

ר'ע.ג'י (השם המלא נמצא במשרדי **בצלם**), תושב השכונה, העיד בפני עובד **בצלם**:

ביום האירוע בשעות אחר-הצהריים שמעתי ירי. ניגשתי לחלון וראיתי רכב צופר כל הזמן ונוסע. הרכב עצר ליד המסגד.

ניגשתי לרכב וראיתי בחור כבן 16 שנהג בו. בתוך הרכב היו, נדמה לי, חמישה ילדים. ילדה אחת ישבה ליד הנהג וארבעה ילדים קטנים ישבו במושב האחורי. הנהג ירד והוציא ילדה, כבת 4, מהמושב האחורי. לקחתי את הילדה מידי והכנסתי אותה למרפאה שבמסגד, שם היה רופא ממשפחת א-סייד.

הרופא הפשיט את הילדה וראיתי חור של כניסת כדור מאחור, בעמוד השדרה [תעודה רפואית הנמצאת בידנו מאשרת עובדה זו].

הצמיג השמאלי נפגע מכדור והחלפתי אותו.

למחרת נפטרה הפעוטה מפציעה בבית-החולים.

עובד **בצלם**, שראה את המכונית לאחר הארוע, תאר את מצבה:

הרכב מסוג רנו 9. ראיתי כדור אחד שנכנס מהפנס האחורי וחדר לתוך תא המטען ולתוך המושב האחורי. ראיתי כתמי דם על הריפוד של המושב.

ב-13.3.93 לקח נער ממשפחת סיאגי ארבעה מאחיו ואחיותיו הקטנים, ובהם ספא (הודא) במכונית המשפחה ויצא לטייל בשכונה. אף שהעיר היתה נתונה בעוצר, בשכונת אל-עידא אין העוצר נכפה בקפדנות, במרבית המקרים.

איש מבני המשפחה, כולל הנער, לא היה מעולם מבוקש, אך לנער אין רשיון נהיגה. בני המשפחה סיפרו לעובד **בצלם**, באסם עיד, כי הנער ראה מחסום ולידו חיילים, נבהל, הפנה את המכונית לאחור ונמלט. החיילים ירו לעבר המכונית ופגעו בספא, בת ה-4. ספא מתה מפציעה למחרת.

בני המשפחה סרבו למסור עדות מפורטת, מחשש פן

הודעת דובר צה"ל, 14.2.93:

מכונית הנהוגה בידי תושב חברון הגיעה הערב סמוך ל-18:00 למחסום בצומת האוז בעיר. בהגיע המכונית סמוך למחסום הסתובבה במקומה והחלה לנוע במהירות.

משלא נענה הנהג לקריאות וסימני החיילים לעצור ירו הללו לעבר המכונית אך זו נמלטה. מאוחר יותר דווח מבי"ח עליה שבעיר על הגעת מכונית ובה ילדה כבת שלוש כשהיא פצועה מידי בביטנה באורח בינוני. נהג המכונית נעצר והועבר לחקירה.

מקרה קודם

שמצבו קשה. ירד לו הרבה דם והוא היה מחוסר הכרה.

המשכתי לנסוע ולאחר כמה זמן לא ראיתי יותר חיילים. העברנו את נעים, עם אבי ואישתי, למכונת אחרת בשביל שתעביר אותנו לבית החולים. חששנו שאת שלי יעכבו. חזרתי הביתה. אני לא מבוקש. עובד בישראל ואף פעם לא נעצרת.

עדות דומה מסרו הסב, נעים, שישב לצידו של כמאל, והאם אסמהאן. עובדי **בצלם** שחקרו את המקרה הוסיפו:

הזוגית האחורית של המכונת מנופצת כולה. על מכסה תא המטען חור גדול (נראה כמו חדירה של יותר מקליע אחד). במושב האחורי בצד שמאל (בצד 30-40 ס"מ) שלושה חורים קטנים. הדם נוקה.

צמיגי המכונת לא נפגעו, ואין סימנים של ירי כלפי החלק התחתון של המכונת.

בעיתונות דווח מפי מקורות צבאיים כי מפקד הגדוד, בדרגת סא"ל, ומפקד הפלוגה, בדרגת סרן, ננזפו בשל "אי סדרים שהיו בגדוד בכל הקשור להוראות הפתיחה באש" (**הארץ**, 27.7.92).

הלקחים ממקרה הריגתו של הפעוט נעים אבו אמונה לא נלמדו ולא שוננו. הלקח המתבקש מהריגתו של נעים הוא, כי אין לירות בשום אופן לעבר מכונת שנוסעיה אינם מסכנים את חיי החיילים.

תחת שיוסק לקח זה, התייחסו השלטונות אל המקרה, בו נהרג פעוט בן ארבע, כאל "חריגי", ותשעה חודשים מאוחר יותר נהרגה פעוטה בת אותו גיל בנסיבות כמעט זהות.

ב-24.7.92 נהרג הפעוט נעים כאמל נעים אסמאעיל אבו אמונה, (יילד 10.8.88) במחנה הפליטים בח'אן יונס בנסיבות כמעט זהות. על-פי עדויות שמסרו בני משפחתו לעובדי **בצלם** יובל גינבר וסוהא עראף ב-27.7.92, נסעו ארבעה מבוגרים ושני ילדים במכונת הפזיז 404 של האב, כמאל, אל בית-החולים בח'אן יונס, בשל מחלתו של אחד הילדים. האב העיד בפני עובדי **בצלם**:

ברחוב אל-קסאם ניפחתי אוויר בגלגל, אחר כך פניתי ימינה ברחוב עבד אל-נאצר.

אחרי שנסעתי אולי שלושה מטר ברחוב ראיתי שיש צבא למטה בבניין אל-פראונה. תמיד יש בבניין הזה למעלה תצפית של הצבא.

באותו רגע הייתי כשלושים מטר מהחיילים. היו שם אולי 15 חיילים ושני גיפים שעמדו לצד הרחוב.

כשהייתי כ-20 מטר מהם ראיתי שני חיילים מכוונים אלי את הנשק. אחד החיילים סימן לי לפנות ימינה ופניתי לתוך רחוב קטן, למעשה דרך עפר.

מייד אחרי שפניתי הם התחילו לירות. הם לא אמרו לעצור ולדעתי ירו ישר עלינו, לא באוויר, כי איך שהם התחילו לירות שמעתי את זוגיית החלון האחורי מתנפצת. היה המון ירי.

אמרתי לכולם להישכב. רציתי לעצור אבל היריות התגברו אז המשכתי. ראיתי במראה כי החיילים רצים אחרינו ויורים. הם היו אולי 4 מטר מאחורי כשהחלו לירות.

הנשים צרחו. ראיתי שנעים נזרק על אימו וידעתי

ההוראות

ההוראות בדבר התנאים בהם יש לירות כלפי רכב שאינו עוצר במחסום מפורטות תחת הסעיף "פתיחה באש כחלק מנוהל עצירת רכב חשוד". רכב חשוד מוגדר כ"רכב שאינו מציית לפקודה לעצור במחסום של צה"ל או של כוחות הביטחון", אך זאת רק "כאשר קיים חשד סביר כי העילה למחסום קשורה לביצוע פשע מסוכן" [ההדגשה במקור].

פתיחה באש מותרת רק "כאמצעי אחרון בלבד לעצור, ומשכל האמצעים האחרים לא הועילו", דהיינו לאחר שחיילי המחסום סימנו לנהג כי עליו לעצור, קראו קריאת אזהרה וירו באוויר. גם אז יכול המפקד להחליט כי אין לירות. כמו כן "אין לפתוח באש אם ברור שיש נשים ו/או ילדים ברכב". ההוראות מתירות ירי לעבר הגלגלים בלבד.

נתונים

מתחילת האינתיפאדה נהרגו במחסומים 8 פלסטינים שלפי הודעות דובר צה"ל לא סיכנו את חיי החיילים, בהם 2 ילדים. כמו כן נהרג ב-3 באפריל 1993, השוטר איתן מסיקה, ושני חיילים שנשעו במכוניתו נפצעו, לאחר שמסיקה לא עצר במחסום צה"ל באיזור צומת תפוח, והחיילים במחסום, שסברו ככל הנראה כי מדובר בפלסטיני, ירו לעבר מכוניתו. בתקרית דומה בכפר עין יברוד ב-26.4.93 נפצעו שני אזרחים ישראלים.

מסקנה

מן הנתונים עולה כי לביצוע "פתיחה באש כחלק מנוהל עצירת רכב חשוד" בידי כוחות הביטחון בשטחים תוצאות קטלניות במקרים רבים.

המחסומים המאולתרים שמציבים חיילים בשטחים אינם תמיד קלים לזיהוי ככאלו, וגם תנועות הידיים של החיילים יכולות להתפרש לכאן ולכאן. במקרים אחרים יעדיפו תושבים פלסטינים להתחמק במודע ממחסומים, מסיבות רבות ומגוונות. גם אם יש בכך עבירה, אין מקום לפתוח באש לעבר מכוניות המתחמקות ממחסום.

ירי "לעבר הגלגלים", נגמר לעתים בפגיעה קטלנית בנוסעים במכונית, בהם ילדים קטנים.

"ירי כדור פלסטיק לעבר מסית מרכזי"

שם: פארס מוחמד רסמי אל-כורדי

גיל: שנה 8-8 חודשים (נולד ב-7.9.91)

מקום מגורים: מחנה-הפליטים גיבליא, רצועת עזה

נורה למוות בתאריך: 16.5.93

קמתי, החזקתי את בני ביד, נכנסתי לפנצ'ריה
הסמוכה ועמדתי ליד הפתח, כשבני קרוב יותר
אליו.

בא חייל – אני לא יודע אם היו לו דרגות או איך
הוא נראה. הוא הלך קצת לכיוונו, הסתובב, כיוון
במהירות וירה על הבן שלי.

הייתי עומד בתוך החנות והבן ממש לצדי.

הכדור נכנס בחזה בצד ימין. תפסתי אותו וראיתי
שהוא מלא דם.

רצתי איתו. עצרתי מכונית ונסענו למרפאה [מרפאת
אונרווי"א] ומשם ל"שיפא". אני לא יודע מתי
בדיק הוא מת.

הרופא אמר שהוא מת. לקחנו אותו וקברנו אותו.

המושל הצבאי הזמין אותי למינהל האזרחי ונתתי
שם עדות.

בעל המוסך לתיקון תקרים, מוחמד מוסא אל-ברעי,
העיד:

באו חיילים מסימטא. זה שירה היה קצין – אולי
עם שני פסים. הוא ירה אולי מ-30 מטר. כיוון מהר
וירה יריה אחת. אחר-כך החיילים הלכו לכיוון
המחנה שלהם.

באותו לילה, בערך ב-23:00, באו חיילים עם
הקצין שירה והוא אמר: פה הרגתי אותו.

אשרף אבו זויעיטר, שעבד בשעת התקרית על גג
הבניין ממול, העיד:

אתמול בשלוש אחר-הצהריים בערך הייתי על גג
הבניין של דודי [השוכן בצומת, בצידה המזרחי],
והשקיתי את היציקה. ראיתי שתי קבוצות של
חיילים, אולי ארבעה בכל קבוצה. אחת באה
מהסימטה ושנייה מתחת לבניין [כשקירותיו טרם
הושלמו ועמודי תמיכה רבים ניצבים בחלל קומת
הקרקע].

החיילים הפתיעו נער שהיה עומד בצומת ותפסו
אותו. קוראים לו עלא אבו קלייש והוא בן 16 או
17. הם היכו אותו.

הפעוט פארס אל-כורדי נקלע עם אביו לתקרית בה ירה
חייל (ככל הנראה קצין) כדור פלסטיק לעבר נערים
שיידו אבנים על חיילים, במחנה הפליטים גיבליא
ב-16.5.93. כדור שנורה ממרחק של כ-30 מטר פגע
בפארס והרגו.

ב-17.5.93 העיד האב, מוחמד רסמי חמדאן אל-כורדי,
בפני עובד **בצלם** יובל גינבר:

אתמול, 16.5.93 בסביבות השעה 15:30 ישבנו, אני
ופארס, קרוב להצטלבות של כביש האספלט.
ראיתי חיילים – היו אולי שישה – שיצאו
מסימטה צדדית, ליד החביות ותפסו נער – אולי
בן 15. זה היה ברחוב, ממש מולנו. באו ילדים –
ארבעה או חמישה, בשנות העשרה, והתחילו לזרוק
עליהם אבנים, מכיוון הרחוב שממנו באתי.

המתסיס. במקביל לביצוע הירי יצא באופן מפתיע מפתח חנות הילד פארס כורדי, שמכונית חונה מסתירה אותו משדה הראיה של מפקד הכוח. הילד נפצע מהכדור וכך נגרם מותו". (מצוטטת בחדשות, 18.5.93)

מפקדי צה"ל באזור הביעו בפני האב את צערם על התקרית.

אין אנו טוענים כי פארס נורה בכוונה תחילה. אך "הפתעות" קטלניות כאלה, הן תוצאה ישירה ובלתי נמנעת של שימוש בתחמושת קטלנית, שלא לצורך הגנה עצמית, בשטחים בנויים, ובקרב אוכלוסייה החיה בצפיפות רבה, ואשר כ-50% ממנה הם ילדים בני 15 ומטה.

באו ארבעה או חמישה נערים מהרחוב ממול, וזרקו אבנים אליהם מליד עגלת הזבל. ראיתי את האבא והילד. הם הבחינו בחיילים ונכנסו לתוך הפנצ'ריה. ראיתי קצין ממושקף, בלונדיני וגבוה. הוא עמד, הסתובב, כיוון וירה מייד. הכל היה מהר.

ראיתי את הגופה של פארס לפני שקברנו אותה. הקליע נכנס בחזה, בצד ימין, באלכסון.

הודעת דובר צה"ל (פיקוד דרום), 17.5.93:

לאחר חקירת התקרית שבה הילד נהרג, עולה כי הכוח של צה"ל זיהה מספר מידי אבנים ואדם שהתסיס את הקהל כנגד חיילי צה"ל. מפקד-הכח כרע ברך ועמד לבצע ירי פלסטיק מכוון לעבר רגלי

ההוראות

קליעי פלסטיק מיועדים להתמודדות עם "התפרעות אלימה" המלווה ביידוי אבנים ו"אמצעים קרים אחרים", במצבים בהם "לא נשקפת לכוח סכנת חיים".

מותר לירות לאחר שניסיונות "לפזר את המתפרעים תוך שימוש באמצעים אחרים, כגון גז מדמיע וקליעי גומי" לא הועילו, ולאחר שנורתה אש באוויר.

לא התפזרו המתפרעים רשאי המפקד... (שעבר הסמכה מיוחדת לכך) לירות קליע פלסטיק בירי מכוון אל מתחת לברך לעברו של המסית המרכזי או המתפרע המרכזי הנוטל חלק בהתפרעות.

ההוראות מוסיפות כי "הירי בקליע הפלסטיק יבוצע אך ורק בתחום הטווחים שבין 70-110 מ' בלבד". ההוראות מציינות כי יש לכוון את הנשק "בזהירות ובדייקנות מירביים, לפגיעה מתחת לברך בלבד". כשאין זה אפשרי "אין לירות". כמו כן "יש להמנע מירי מכוון לעבר ילדים מתחת לגיל 16 ולעבר נשים", ולהמנע מירי "ככל הניתן" כאשר "אנשים אחרים עלולים להפגע".

נתונים

אין לבצלם נתונים מדויקים לגבי מספר הפלסטינים בכלל, והילדים בפרט, שנהרגו מירי כדורי פלסטיק. זאת משום שמידע כזה נמצא רק אצל היורים, או אצל רופאים פתולוגים, במקרים בהם נותחו הגופות.

בין ההרוגים בחצי השנה האחרונה, שלגבי התקריות בהן נהרגו הודיע דובר צה"ל כי נורו כדורי פלסטיק, היו גם שירין עודה בת 11 (מס' 7 ברשימה. נורתה בבטנה) והאיל אבו מחיימר בן 12 (מס' 9 ברשימה, נורה במצחו).

מסקנה

מן הנתונים עולה כי לביצוע "ירי כדור פלסטיק לעבר מסית מרכזי" בידי כוחות הביטחון בשטחים תוצאות קטלניות במקרים רבים. ירי "אל מתחת לברך" משמעותו לעתים תכופות פגיעה קטלנית בחלק הגוף העליון.

"במהלך פיזור הפרות סדר" [י"ד באויר"]

חסמו ילדים (בסביבות גיל עשר) את הכביש הראשי בתוך מחנה שועפאט באבנים ומוטות ברזל. באותה שעה עמדתי יחד עם בן דודי ריאד בכניסה למחנה, ליד הכביש המוביל לכפר ענאתא.

ראיתי את הילדים שחסמו את הכביש בורחים וצועקים שחיילים ממשמר הגבול נכנסו למחנה. גיפ של מג"ב הגיע למקום ונעצר בכניסה למחנה, על הכביש המוביל מהמחנה לכפר ענאתא. מהגיפ ירדו שלושה אנשי מג"ב. אני וריאד נכנסנו פנימה לתוך המחנה. החיילים זרקו רימון גז אל בין הבתים, לכיוון אליו ברחו הילדים. לאחר מכן חזרו אנשי המג"ב ועלו לגיפ. שום אבן לא נזרקה לעברם. אני וריאד התחלנו להתקדם לכיוון בו עצר הגיפ כדי לראות אם החיילים יצאו מהכפר. נהג הגיפ הבחין בנו, ירד מהגיפ וירה שתי יריות לכיווננו. לאחר היריה הראשונה ראיתי שריאד מסתובב, עם הגב אל הגיפ ומתכופף. היריה השניה פגעה בגבו. הוא החל לרוץ לתוך המחנה. הוא רץ כ-100 מטר ולאחר מכן נפל. הרמתי אותו על ידי רכב שעבר במקום עצר ולקח אותנו לבית החולים מוקאסד. בדרך ראיתי שלריאד חור בצוואר וחור נוסף מאחורי הצוואר (כנראה חורי כניסה ויצאה של הקליע). בגבו של ריאד ראיתי חור נוסף ששתת דם. לא ראיתי חור יציאה של הכדור. בדרך ירד לריאד דם רב מהאף ומהפה.

בבית החולים מוקאסד הכנסנו אותו לחדר המיון. במקום הגיעו גם בני משפחתי ובני משפחתו. לאחר כ-20 דקות יצאו הרופאים והודיעו לנו שהוא נפטר.

הודעות דובר המשטרה (7.2.93):

בכניסה למחנה-הפליטים שועפאט הבעירו מקומיים צמיגים, הקימו מחסום אבנים ויידו אבנים לעבר כוח מג"ב... חיילים ושוטרי מג"ב ירו כדורי גומי ויריות אזהרה באויר. לאחר זמן קצר הובאה גופתו של צעיר שנורה בצווארו לבית-החולים אל-מקאסד.

המקרה הבא שייך לחלק גדול מהמקרים בהם נהרגים תושבים פלסטינים בשטחים, ואשר לגביהם אין הדוברים הרשמיים מציינים את נסיבות המוות. לעתים נאמר כי הם נורו "במהלך פיזור הפרות סדר". במקרים אחרים מצויינת רק העובדה שגופת תושב ("מקומי") הובאה לבית החולים. לגבי כ-20 מהילדים שנהרגו בחצי השנה האחרונה נמסרו הודעות בנוסחים כאלה.

שם: ריאד חיליל עבד א-נבי מוחמד

גיל: 15 שנה (נולד ב-19.8.77)

מקום מגורים: מחנה-הפליטים שועפאט

נורה ונהרג בתאריך: 7.2.93

ריאד עבד א-נבי מוחמד נורה בגבו ובצווארו מתוך גיפ של משמר הגבול, לאחר שנערים הקימו מחסום באיזור. ב-19.2.93 העיד איבראהים סאמי מוחמד עלי, בן דודו של ההרוג, בפני עובד **בצלם** באסם עיד: בתאריך 7.2.93 בסביבות השעה 15:20 אחה"צ,

ההוראות

במקרה של "התפרעויות" שאין בהם משום סכנת חיים מורות ההוראות*, תחילה, על קריאה ל"מתפרעים" להתפזר. אם לא התפזרו, ייש להשתמש באמצעים לפיזור הפגנות העומדים לרשות הכוח ללא ירי באוויר, כגון: גז מדמיע, כדורי גומי, סילוני מים". אם אמצעים אלו אינם מועילים, מותר למפקד לירות באוויר, או להורות לאחד מאנשיו לירות:

ירי אזהרה לאויר יתבצע בבודדת כלפי מעלה לאחר שהיורה וידא שכיוון הירי אינו מהווה סכנה להפגעותם של אנשים או רכוש. היורה יקפיד שהירי לא יפגע באדם, במבנה או בחפץ. בהמשך, אם אין ה"מתפרעים" מתפזרים, ניתן לירות לעברם בכדורי פלסטיק או בהתאם לינוהל מעצר חשוד".

נתונים

בשל אי-הבהירות בהודעות הדוברים הרשמיים באשר לנסיבות הירי במקרים אלה, כאמור, אין לדעת לגבי רוב המקרים בהתאם לאלו הוראות פעלו היורים. עם זאת ברור כי מאות פלסטינים נהרגו כתוצאה מירי של אנשי כוחות הביטחון לעבר מפגינים, וכי בחלק גדול של המקרים לא היו חיי היורים נתונים בסכנה, גם לפי ההודעות הרשמיות. בחצי השנה שעברה הודיעו דוברי צה"ל והמשטרה על מותם של 10 פלסטינים "במהלך פיזור הפרות סדר", בהן לא היו חיי היורים נתונים בסכנה. בין ההרוגים 6 ילדים, בהם מאהר אל-מג'אידה בן 7 (מס' 20 ברשימה) ומוחמד אבו שאויש בן 12 (מס' 26 ברשימה).

מסקנה

הנתונים מוכיחים כי ההיתר להשתמש בתחמושת חיה לפיזור הפגנות, במצבים שאין בהם משום סכנת חיים, מביא בהכרח להריגת מפגינים, כולל ילדים.

* אין הבדל משמעותי בענין זה בין הוראות המשטרה לאלו של צה"ל, המצוטטות כאן.

הודעות דובר צה"ל

בני משפחה וקרובים של הרוגים פלסטינים פועלים לעתים קרובות כדי להביא את יקיריהם לקבורה לאור יום וברוב עם, בהתאם למינהגיהם ואמונתם, ולוקחים לשם כך את גופות יקיריהם ברגע שנקבע מותם בבית-החולים. זאת כדי להימנע מקבורה במתכונת שמתירים השלטונות, קבורה באישון לילה, בליווי חיילים ותוך התרת השתתפותם של קרובים מעטים בלבד בהלוויה. לרוב אין השלטונות מרשים ליותר מעשרה קרובים להשתתף. **לבצלם** ידועים מקרים בהם נאסר על אימהות להשתתף בהלוויית ילדיהן. פעולה כזו של המשפחות מתוארת בהודעות דובר צה"ל במלים: "גופתוֹלה נחטפה מבית-החולים".

מן המקרים והנתונים שהבאנו עולה בבירור, כי הודעות אלה מצדיקות אוטומטית את פעולת החיילים כמעט בכל מקרה, זאת תוך ויתור מפליג על הצורך בדיוק.

בהודעות נעשה שימוש תכוף בביטויים שיש בהם יותר משמץ של דה-הומאניזציה כלפי התושבים הפלסטינים.

כך מכונים הפלסטינים ("המקומיים", בלשון ההודעות) לעתים קרובות כינויים כגון "עוטי-מסיכה" (בעבר — "רעולי פנים"), "מבוקשים" או "מסיתים", כינויים שמשמעת מהם אשמה כבדה, גם אם אין לכך כל הוכחה.

סיכום

הפתיחה באש כפי שהן קיימות כיום בשטחים, ומבוצעת הלכה למעשה, תוך גרימת מותם של רבים. מעולם לא הוכחה תועלתה הביטחונית של בחירה זו. לעומת זאת הוכח למעלה מכל ספק כי קיומן של הוראות כאלה, והדרך בה הן מבוצעות, גרמו למותם של מאות רבות של חפים מפשע, כולל למעלה ממאתיים ילדים, בהם רכיס בשנים.

המקרים הרבים בהם נהרגו פלסטינים בשטחים מאש חיילים, שפעלו על-פי הוראות שלא נועדו להרוג, אינם "חריגים", אלא הוכחה חד-משמעית לסכנה הטמונה בהוראות אלה ולצורך לשתנותן.

שינוי חייב לבוא גם בכל הנוגע להודעות דובר צה"ל, התורמות כיום למתן לגיטימציה להריגת פלסטינים, כולל ילדים, בשטחים.

אין לכוחות הביטחון בשטחים מדיניות המכוונת להרוג ילדים. אך לאחר שנהרגו, במשך חמש שנים וחצי, **232** ילדים, היעדר הכוונה אינו גורע ואינו מפחית מכובד האשמה הרובצת על כוחות הביטחון. הסיבה העיקרית להריגת הילדים במספרים כה גבוהים היא **המדיניות המכוונת של ירי במצבים בהם אין חיי החיילים נתונים בסכנה.**

בפני כוחות הביטחון עמדה, במאות מקרים, האפשרות להמנע מלירות, להסתכן בכך שיברחו חשודים (ברובם המכריע מפגינים או מידי אבנים), ובלבד שלא ייפגעו חפים מפשע. כוחות הביטחון העדיפו לירות, להסתכן בכך שייפגעו חפים מפשע, ובלבד שלא יברחו חשודים.

זוהי בחירה מודעת ומכוונת, המוגדרת בהוראות

המלצות

אנו קוראים לכוחות הביטחון לשנות את מדיניות הירי בשטחים:

א. הנחלת הערך של חיי אדם: המדיניות חייבת להתבסס על הנחלת ההכרה בערך חיי כל אדם, ובפרט חיי ילדים, כערך עליון לחיילים המשרתים בשטחים. הסברה מקיפה ויסודית תבהיר לחיילים כי מעמד הפלסטינים בשטחים הוא של "מוגנים", ותפקיד החיילים אינו שונה מהותית מתפקידי שיטור בסביבה אזרחית אחרת כלשהי. למדיניות זו יינתן פומבי, וכל סטייה ממנה תוקע על-ידי השלטונות עצמם.

ב. שינוי הוראות הפתיחה באש:

ירי יבוצע אך ורק בשני מצבים:

1. במצב של סכנת חיים ממשית ומיידית שלא ניתן להסירה באמצעים אחרים.

2. לעבר חשודים, אך ורק אם בריחתם יוצרת סכנת חיים ממשית וקרובה. ירי במצב זה יבוצע רק לאחר אזהרה, על מנת לעצור – לא להרוג – את הבורחים, ורק כשמובטח כי הירי לא יסכן אנשים נוספים.

בכל מקרה אחר ייעשה שימוש רק בנשק לא-קטלני בו משתמשים כוחות משטרה בעולם כולו – סילוני מים, גז מדמיע (בשטח פתוח) וכד'.

ג. צעדים להבטיח את מילוי ההוראות: כדי להבטיח כי, בניגוד למצב היום, ימולאו ההוראות כרוחן וכלשונו, על שלטונות הביטחון לנקוט, בנוסף, את הצעדים הבאים:

1. הבהרת ההוראות: יש להבהיר את הוראות הפתיחה באש למשרתים בשטחים באופן יסודי, בכתב ובעל-פה. בתדרוכים בעל-פה יוסברו ההוראות הכתובות, אך לא תותר כל סטייה מהן.

2. הבהרת האחריות: יש להבהיר לכל דרג ודרג את מידת אחריותו לקיום ההוראות במלוא כובדה. כמו כן יש להבהיר את הצורך – והחובה – שלא לציית לפקודות שאינן חוקיות בעליל.

3. הכשרה ואימון: יש להכשיר ולאמן בשימוש באמצעים לא קטלניים לפיזור מהומות את כל המשרתים בשטחים.

4. חקירה ואכיפה: יש לחקור באופן יסודי ומקיף כל מקרה של סטייה מההוראות. חשודים בהפרת ההוראות יועמדו לדין. וייענשו בחומרה אם יימצאו אשמים.

ד. דיווח מהימן והוגן: הדוברים הרשמיים, ובראשם דובר צה"ל, חייבים להקפיד על הודעות מבוססות, מדויקות ומנוסחות בלשון נקייה ועניינית.

רשימת הילדים שנהרגו מאש כוחות הביטחון בין ה-9.12.92 ל-8.6.93

1. סאלח אממבדא חסן ר'זאל, בן 16 ו-8 חודשים, תושב יאמון שבנפת גינין. נהרג ב-9.12.92.
2. רנא ת'רוות מוחמד אבו טיור, בת 9 ו-11 חודשים, תושבת מחנה הפליטים ח'יאן יונס שברצועת עזה. נהרגה ב-19.12.92.
3. נאג'י שעבאן חמאדה א-נג'אר, בן 15 ו-11 חודשים, תושב ח'יאן יונס שברצועת עזה. נהרג ב-19.12.92.
4. איימן סובחי מוסא עאמר, בן 13, תושב מחנה הפליטים ח'יאן יונס שברצועת עזה. נהרג ב-19.12.92.
5. מוחמד חוסיין עלי זעטר, בן 15, תושב מחנה הפליטים שאטי שברצועת עזה. נהרג ב-26.12.92.
6. מוחמד אחמד מוחמד עאבדין, בן 15, תושב מחנה הפליטים ח'יאן יונס שברצועת עזה. נהרג ב-14.9.93.
7. שירין חסן עודה, בת 11, תושבת מחנה הפליטים ג'באליא שברצועת עזה. נהרגה ב-16.1.93.
8. מאזן זבי עבד א-ראוף דבאבש, בן 14 ו-3 חודשים, תושב מחנה הפליטים שאטי שברצועת עזה. נהרג ב-17.1.93.
9. האיל יוסף מוחמד אבו מח'מר, בן 12 ו-10 חודשים, תושב ח'יאן יונס שברצועת עזה. נהרג ב-1.2.93.
10. ריאד ח'ליל עבד א-נבי מוחמד עלי, בן 15 ו-5 חודשים, תושב מחנה הפליטים שועפאט שבמזרח ירושלים. נהרג ב-7.2.93.
11. עלא א-דין מאג'ד עארף בני עודה, בן 14 ו-3 חודשים, תושב טאמון שבנפת גינין. נהרג ב-8.2.93.
12. באטל עומר ג'דאללה אל-חוראני, בן 15 וחודש, תושב מחנה הפליטים נוסייראת שברצועת עזה. נהרג ב-10.2.93.
13. עוואד עבדאללה מוחמד דיאב, בן 15, תושב מחנה הפליטים נוסייראת שברצועת עזה. נהרג ב-10.2.93.
14. אמג'ד מסעוד משאקי, בן 16 ו-11 חודשים, תושב יאסיד שבנפת שכם. נהרג ב-14.2.93.
15. ר'סאן עבד אל-האדי אחמד אבו ח'רמה אל בארודי, בן 13 ו-3 חודשים, תושב כפר עין שבנפת רמאללה. נהרג ב-17.2.93.
16. ג'עפר מוחמד סלים עבד אל-בריס עסראווי, בן 16 וחודשיים, תושב עילאר שבנפת טול-כרם. נהרג ב-18.2.93.
17. מחמוד עבדאללה מחמוד אבו סלאם הוויטי, בן 15 וחודשיים, תושב מחנה הפליטים טול כרם. נהרג ב-19.2.93.
18. תייסיר ג'ומעה אחמד סאלח אבו ר'ליון, בן 16, תושב מחנה הפליטים נור א-שמס שבנפת טול-כרם. נהרג ב-8.3.93.
19. ספא (הודא) אסחאק סלאח סיאג', בת 4 וחודש, תושבת חברון. נהרגה ב-14.3.93.
20. מאהר נעים אל-מג'אידה, בן 7, תושב ח'יאן יונס שברצועת עזה. נהרג ב-20.3.93.
21. טאלב פארס אל-חומרני, בן 15 ו-11 חודשים, תושב ח'יאן יונס שברצועת עזה. נהרג ב-20.3.93.
22. סאלם שורחאן תאופיק שוראב, בן 15, תושב ח'יאן יונס שברצועת עזה. נהרג ב-21.3.93.
23. מוחמד תאופיק עבד אל-ג'רבועה, בן 13 וחודש, תושב רפיח שברצועת עזה. נהרג ב-22.3.93.
24. עבד א-רחמאן בסאם סובחי א-סליבי (כונה "מוחמד"), בן 10, תושב מחנה הפליטים נוסייראת שברצועת עזה. נהרג ב-22.3.93.

25. **ראידה עומר עכד רבו אל-קורי**, בת 12, תושבת בני סוהילה שברצועת עזה. נהרג ב-8.4.93.
26. **מוחמד מחמוד אבו שאוש**, בן 12 ו-9 חודשים, תושב מחנה הפליטים נוסייראת שברצועת עזה. נהרג ב-21.4.93.
27. **ואיל מוחמד פאהד סעיד**, בן 15, תושב שכונת שיחי רדואן שברצועת עזה. נהרג ב-21.4.93.
28. **אחמד נזמי סובחי**, בן 12, תושב שכונת אמל בחיאן יונס שברצועת עזה. נהרג ב-26.4.93.
29. **ראמי אבו נחלה**, בן 13 ו-4 חודשים, תושב מחנה הפליטים שאטי שברצועת עזה. נהרג ב-28.4.93.
30. **איכראהים ח'אלד איכראהים סאבר א-דיק**, בן 14, תושב כפר נעימה שבנפת רמאללה. נהרג ב-28.4.93.
31. **רמזי דיב מנסור**, בן 15 ו-4 חודשים, תושב מחנה הפליטים אל-בוריגי שברצועת עזה. נהרג ב-29.4.93.
32. **עלא סאלח אבו הינדי**, בן 9 ו-11 חודשים, תושב מחנה הפליטים שאטי שברצועת עזה. נהרג ב-6.5.93.
33. **נאזם עבד אל-ג'וואד חאלמה**, בן 16, תושב דיר דיבואן שבנפת רמאללה. נהרג ב-8.5.93.
34. **מוחמד סאלם אבו-טעימה**, בן 13 וחודשיים, תושב מחנה הפליטים שאבורה שברצועת עזה. נהרג ב-12.5.93.
35. **פארס מוחמד רסמי אל-כורדי**, בן שנה ו-8 חודשים, תושב מחנה הפליטים גיבאליא שברצועת עזה. נהרג ב-16.5.93.
36. **מוחמד אל-ר'ול**, בן 13, תושב מחנה הפליטים שאטי שברצועת עזה. נהרג ב-16.5.93.
37. **אחמד אל-כורד**, בן 10 ו-4 חודשים, תושב מחנה הפליטים שאטי שברצועת עזה. נהרג ב-17.5.93.
38. **איסמעיל חמדאן ברכה עביד**, בן 15 ו-5 חודשים, תושב גיבאליא שברצועת עזה. נהרג ב-18.5.93.

תגובת דובר צה"ל:

דובר צה"ל
ענף הסברה
30 ביוני 93

תגובת צה"ל לדף מידע של "בצלם" מיוני 93 בנושא הריגת ילדים פלסטינים בשטחים

להלן תגובת דובר צה"ל:

צה"ל רואה בחיי האדם ערך מקודש ועליון, ומיצר צער רב על אבדן חיים, ובפרט חיי ילדים. גם לפי קביעתו הבסיסית של ארגון "בצלם" המופיעה בדוח זה, אין לכוחות הביטחון בשטחים מדיניות המכוונת להרוג ילדים.

צה"ל מגביל את חייליו בצורה המפורשת ביותר, בעת פעילותם בהפרות סדר בהן ניכחים נשים וילדים, ומורה להם לנהוג בקרבתם משנה זהירות. הנחיות אלה מעוגנות בהוראות הפתיחה באש. הוראות הפתיחה באש אוסרות ירי כלפי ילדים.

חרף הנסיגות להימנע ככל האפשר מפגיעה בילדים, אירעו במהלך שנות האינתיפאדה מקרים בהם נהרגו ילדים מאש חיילי צה"ל.

כמעט כל האירועים שבהם נהרגו ילדים בשוגג התרחשו בנסיבות בהם הילדים היו בקרבת או בתוך המון מתפרע, בסמוך למחבלים חמושים שסיכנו חיי חיילים או בנסיבות שבהם חיילים לא ידעו על הימצאותם: כך אירע במקרה המצער המתואר בדף המידע של "בצלם" בו הפעוט פארס-אל-כורד, יצא באקראי ובמפתיע מפתח חנות במהלך הפרות סדר (16.5.93, גיבליה), וכך אירע במקרה של ירי לעבר המכונית החשודה שנמלטה ממחסום ובתוכה היו ילדים (14.3.93, חברון). צה"ל הביע צער על מקרים טרגיים אלו.

עוד יצויין, כי גם נערים צעירים, בגילאים 15-18 נמצאים לעיתים מסכנים את חיי החיילים (לדוגמא עיי זריקת בלוקים על ראשי חיילים), ועלולים להיפגע בנסיבות אלו.

ידגש כי צה"ל חוקר ובודק בקפידה כל מקרה, שבו נהרג ילד או מבוגר, ומעמיד לדין את האחראים, אם מתברר שהייתה חריגה מן ההוראות.

בתקופה שבה עוסק הדוח (9.12.92 - 9.6.93) חלה עלייה משמעותית במצבים שבהם נגרם סיכון לחיילי צה"ל. בתקופה זו נהרגו בשטחים 22 חיילים ואזרחים ישראלים כתוצאה מפעילות חבלנית עוינת, לעומת 14 חיילים ואזרחים, שנהרגו במחצית השנה הקודמת.

כאשר רמת האלימות גוברת, עולה גם רמת הסיכון לחיילי צה"ל וגדל מספר המקרים המחייב אותם להגיב באש כדי לשמור על חיי אדם. כך, לצערנו, נוצרים יותר מצבים, שבהם ילדים עלולים להיהרג בשוגג.

הודעות דובר צה"ל

מדיניות דובר צה"ל לגבי הודעותיו קובעת שיש לעשות כל מאמץ למתן ביטוי אמין ומדויק לאירועים בשטח, בהדעה שתצא מהר ככל שניתן כמתחייב מזמני התגובה שמכתיבה התקשורת בעידן הנוכחי. הודעות דובר צה"ל מבוססות על תחקירים ראשוניים המתבצעים ע"י מפקדי הכוחות בשטח, שעיקרון יסודי בפעולתם הינו הקפדה על דיווח אמת.

דובר צה"ל מייחס חשיבות עליונה לערך חיי האדם ולכבודו של הזולת, ומשתדל לשקול בקפידה את ניסוח הודעותיו בהתאם.

אירגון "בצלם" מוזמן להציע הצעות קונקרטיות לניסוחים שלדעתו יבטאו טוב יותר את הרגישות לערך חיי האדם וכבודו, ובמידה שתגענה הצעות כאלו, יבחן אותם דובר צה"ל בכבוד ראש.

הסברה והדרכה

כעיקרון המלצות אירגון "בצלם" בנושא זה מיושמות בפועל בשטח:

- * **הסברה:** מפקדת קצין חינוך ראשי עוסקת ללא הרף בהסברה באמצעים מגוונים לכל חייל המשרת או המיועד לשרת בשטחים. לדוגמא: הוקם מערך קציני מילואים שתפקידם ללוות את היחידות בשטח, לתדרך את המפקדים בכל הקשור בחיכוך עם האוכלוסייה המקומית. במסגרת זו נבחן גם אופן הטיפול במקרים של חריגות מן ההוראות. בנוסף מועברים מערכי שיעור למפקדים בנושאים אלה, וכן נערכים ימי עיון והדרכה לכלל החיילים.
- * **הדרכה:** כל קצין וכל חייל בשטחים מקבל פנקס כיס מעודכן, שאותו עליו לשאת עימו, ובו הוראות התנהגות בשטחים ונהלי הפתיחה באש.
- * **תדריכים:**
 - א. לפני כל תעסוקה מבצעית מתדרכים מפקדים בכירים את מפקדי היחידות בנהלים ובהוראות.
 - ב. המפקדים בשטח עורכים תדריכים יומיומיים לחיילים.
 - * **חקירות מקרי מוות:** כל מקרה מוות נחקר בחקירה כפולה:
 - א. ע"י מפקדים בכירים במטרה להפיק לקחים ולהסיק מסקנות מבצעיות, שיושמו מיד לאחר הארוע.
 - ב. חקירת מצ"ח, שמשקנתיה מועברות לפרקליטות כאשר נמצא לאחר החקירה שהייתה חריגה מההוראות, ננקטים הצעדים המשפטיים הדרושים.

